

รายงานและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษารายงานและการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า การศึกษาคำประพันธ์ไทยร่วมสมัย ที่มุ่งศึกษาเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาไทยยังมีไม่มากนัก ส่วนใหญ่มักจะเป็นรายงานการศึกษาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท หรือเป็นความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่แสดงไว้ตามที่ต่าง ๆ และงานวิเคราะห์วิจัยบรรยายกรองอื่น ๆ

ในการเรียนวิชาสัมมนาการสอนภาษาไทย¹ ผู้วิจัยและคณะได้ศึกษาและค้นคว้าเรื่อง การสอนแต่งคำประพันธ์ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สายศิลป์ โดยการส่งแบบสอบถามนักเรียนจำนวน 214 คน เป็นนักเรียนชาย 33 คน นักเรียนหญิง 181 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายศิลป์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจในการเรียนวิชาแต่งคำประพันธ์ ปรากฏว่าทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงสนใจที่จะเรียนคำประพันธ์ประเภทร้อยแก้วมากกว่าร้อยกรอง การแต่งร้อยกรองนอกจากจะมีกฎเกณฑ์บังคับมากแล้วนักเรียนยังมีความเห็นว่า คนไม่ได้ใช้ความคิดอย่างอิสระ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งชายและหญิงยังได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนแต่งคำประพันธ์ไว้ในข้อแรกว่า "ครูควรนำตัวอย่างคำประพันธ์สมัยใหม่ที่ไพเราะและมีรูปแบบใหม่ ๆ มาให้นักเรียนศึกษาบ้าง"² พร้อม

¹ สัมมนาการสอนภาษาไทย เป็นรายวิชาหนึ่งที่จัดสอนให้แก่นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย แผนกศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

² กานดา ตาระสวัสดิ์ และ คณะ, รายงานการสัมมนาเรื่องการสอนการแต่งคำประพันธ์ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายศิลป์ (เอกสารประกอบการสัมมนา วิชาสัมมนา-การสอนภาษาไทย แผนกศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2517), หน้า 10.

ก็ให้ความคิดเห็นว่า ในการให้แบบฝึกหัดแต่งคำประพันธ์ ครูผู้สอนไม่ควรจำกัดหัวข้อและความยาวของเรื่อง ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แต่งแบบอิสระ

ปัญหาอื่น ๆ ที่พบว่า เป็นอุปสรรคทางการเรียนการสอนวิชาแต่งคำประพันธ์ ได้แก่

- นักเรียนเบื่อหน่ายวิธีสอนของครู
- นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่าตนเองไม่มีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์
- ครูขาดความสนใจคำประพันธ์ชนิดใหม่ ๆ
- เวลาที่ใช้ในการเรียนน้อยเกินไป
- ขาดแหล่งค้นคว้าหาความรู้
- ขาดครูที่มีความสามารถในการสอน

ความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ตอบแบบสอบถามเป็นความคิดเห็นที่มาพ้องกันกับความคิดเห็นของ ดร. ศักดิ์ศรี แยมันดาคา ที่มีต่อนิสิตอักษรศาสตร์ ว่าปัจจุบัน นิสิตไม่ค่อยสนใจวิชาการประพันธ์ เพราะนิสิตเห็นว่า... "การเรียนคำประพันธ์นั้นไม่ควรมีการบังคับ แต่หลักสูตรกำหนดไว้...นักเรียนแต่งตามชอบใจไม่ได้ นักเรียนก็เลยเบื่อ เรียนอย่างจำใจ"³ ความคิดเห็นทั้งของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และความคิดเห็นของนิสิตอักษรศาสตร์ที่มีต่อวิชาการแต่งคำประพันธ์ เป็นความคิดเห็นที่ต่อเนื่องกัน โดยมีสาเหตุมาจากการเรียนการสอนแต่งคำประพันธ์ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งอาจเป็นเพราะวิธีการสอนของครูไม่น่าสนใจ กฎเกณฑ์ข้อบังคับทางฉันทลักษณ์มีมากจนนักเรียนไม่มีอิสระในการแต่ง นักเรียนมีความสนใจในรูปแบบการเขียนแบบใหม่ ๆ แต่ไม่มีโอกาสได้ศึกษา เพราะเป็นเรื่องที่อยู่นอกเหนือจากหลักสูตร

ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การวิจัยครั้งนี้จะช่วยแก้ปัญหาได้บ้าง โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับวิธีการสอนของครู และแนวทางการประพันธ์ตามรูปแบบต่าง ๆ

³ ศักดิ์ศรี แยมันดาคา, "บันทึกการสนทนาเรื่องความสนใจในศิลปการประพันธ์ของครูรุ่นใหม่," อักษรศาสตร์พิจารณา, ฉบับที่ 5, ปีที่ 1 (ต.ก., 2516), หน้า 40.

ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ⁴ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกวีนิพนธ์ไทยในปัจจุบันนี้ สรุปได้ว่า การประพันธ์ร้อยกรองในปัจจุบันกำลังได้รับความสนใจมาก เพราะมีผู้อยากรองแบบไม่ซ้ำเติมเกิดขึ้น⁵ ทำให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นขัดแย้งในเรื่องนี้กันอยู่เป็นอย่างมาก ผู้ที่มีผลงานที่น่าสนใจและได้รับการวิพากษ์วิจารณ์มากที่สุด คือ อังคาร กัลยาณพงศ์ ตามความคิดเห็นของผู้เขียนเห็นว่า อังคาร กัลยาณพงศ์ น่าจะเป็นผู้ที่ทำให้เกิดหัวเลี้ยวในวรรณกรรมไทยได้คนหนึ่ง⁶ เพราะบทกวีของอังคารเร้าให้ใช้ทั้งสมองและอารมณ์อันประณีต⁷ ซึ่งนับเป็นความก้าวหน้าอย่างหนึ่งในวรรณกรรมร้อยกรองของไทย เพราะบทร้อยกรองของไทยเราแต่เดิม มักเร้าอารมณ์เป็นส่วนใหญ่ ทางด้านแนวการประพันธ์นั้น ผู้เขียนเห็นว่าอังคารไม่ได้เปลี่ยนแปลงประเพณีการประพันธ์ของไทยเราแต่เดิมมากนัก อังคารเพียงแต่เปลี่ยนจังหวะของกลอน หรือกาพย์เสี้ยมใหม่ โดยไม่ได้ทิ้งสัมผัสสระ หรือสัมผัสนอก ผลงานของอังคารจึงมีลักษณะคล้ายกับกวีตะวันตกในระยะใกล้สงครามโลกครั้งที่ 2⁸ คือ ใช้ถ้อยคำที่กระทบอารมณ์ และเนื้อหาที่เกี่ยวกับสภาพสังคมในสมัยที่ตนมีชีวิตอยู่ ซึ่งมักแสดงความแค้นเคืองของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง กวีนิพนธ์ไทยในปัจจุบัน จึงกำลังอยู่ระหว่างการคลี่คลายขยายตัวมากขึ้น ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ได้สรุปความเห็นเกี่ยวกับบทร้อยกรองรวมสมัยไว้ว่า

⁴ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "หัวเลี้ยววรรณคดีไทย," วรรณไวทยาการ : วรรณคดี (พระนคร ไทยวัฒนาพานิช, 2514), หน้า 55-156.

⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 125.

⁶เรื่องเดียวกัน, หน้า 126.

⁷เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

⁸เรื่องเดียวกัน, หน้า 127.

... ความนิยมร้อยกรองอย่างใหม่ คงจะเจริญขึ้นเรื่อย ๆ ลักษณะฉันทที่มีมาแต่เดิม มีอายุนานพอสมควรแล้ว ไม่มีอะไรจะอยุ่ยงคงทนโดยไม่เปลี่ยนรูป ลักษณะโคลงบางอย่างใดสูญหรือมีฉันทนั้นก็เสียความนิยมไปชั่วคราว เช่น โคลงห้า เป็นต้น จึงไม่มีเหตุชวนเชื่อว่า กฎเกณฑ์การแต่งภาพกลอน โคลงฉันทของไทยที่นิยมใช้มาภายในสองร้อยปีที่ผ่านมา จะอยู่ไปโดยไม่เสื่อมความนิยม หรือไม่เปลี่ยนแปลง ในขณะเดียวกันก็ไม่อาจทำนายได้ว่า ฉันทลักษณะแบบที่วานี้จะสูญหายไปเลย โดยเฉพาะถ้าเนื้อหาของบทร้อยกรองยังมีความหมายแก่นรุนแรง เขาก็จะให้ความสนใจต่อไป

ชลธิรา กลัดอยู่¹⁰ เป็นผู้ที่ศึกษางานประพันธ์ร้อยกรองร่วมสมัย ผลงานที่ศึกษามีอยู่ด้วยกันหลายเรื่อง ตัวอย่างเช่น "การศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา และรูปแบบในเชิงวิวัฒนาการ : ร้อยกรองของจิตร ภูมิศักดิ์" โดยแบ่งผลงานของจิตร ภูมิศักดิ์ ออกเป็นสี่ช่วง คือ ช่วงที่แต่งในระหว่างกำลังศึกษา ช่วงที่แต่งเมื่อสำเร็จการศึกษา ช่วงที่แต่งพิมพ์เผยแพร่ระหว่างถูกกักขังในเรือนจำ และช่วงสุดท้าย คือ ร้อยกรองที่แต่งในเรือนจำ แล้วลักลอบส่งออกมาตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ ในการศึกษาและวิเคราะห์ได้แบ่งเนื้อหางานประพันธ์ของจิตร ภูมิศักดิ์ เป็น 3 ประเภท คือ เนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะ เนื้อหาเกี่ยวกับปรัชญา เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา โดยแบ่งผลงานทางด้านร้อยกรองเป็น 3 ประเภท คือ ร้อยกรองทั่วไป ร้อยกรองแปล และร้อยกรองเพลง ทางด้านกรวิเคราะห์รูปแบบทางฉันทลักษณ์ผู้เขียนพบว่า "จิตร ภูมิศักดิ์" ยึดถือฉันทลักษณ์โบราณ แต่นำมาใช้แต่งและพัฒนาแนวทางการเขียนให้เหมาะสมกับความถนัดของตนยิ่งขึ้น

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 146.

¹⁰ ชลธิรา กลัดอยู่, วรรณคดีของปวงชน (พระนคร: ฝ่ายวิชาการองค์การบริหาร สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 154-230.

ผลงานอื่น ๆ ของ ชลธิรา กลัด้อยู่ ที่รวมตีพิมพ์ในเล่มเดียวกันที่กล่าวมาแล้ว ยังมี ผลงานอีก 2 ชิ้น ที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ คือ "กวีนิพนธ์ของนายผี" และ "ร้อยกรองเพื่อมวลชน - กระจกเงาสท้อนความรู้สึกนึกคิดของคนรุ่นใหม่" จะขอกล่าวถึง งานทั้ง 2 ชิ้นนี้ โดยสรุป

"กวีนิพนธ์ ของนายผี" ชลธิรา กลัด้อยู่ ได้กล่าวถึงชีวประวัติ ผลงาน อิทธิพลของ นายผี ที่มีต่อกวีรุ่นหลัง และวิเคราะห์งานชิ้นเด่นเรื่อง "เราชนะแล้ว แม่จ๋า" นอกจากนี้ ผู้เขียนก็ได้กล่าวถึงรูปแบบทางฉันทลักษณ์ เนื้อหาในบทร้อยกรอง และแนวคิดที่ให้อ่าน การใช้สัญลักษณ์ในงานประพันธ์

"ร้อยกรอง เพื่อมวลชน - กระจกเงาสท้อนความรู้สึกนึกคิดของคนรุ่นใหม่" เป็นการวิเคราะห์งานร้อยกรองของนักเขียนรุ่นใหม่ที่มีตีพิมพ์ในหนังสือต่าง ๆ การวิเคราะห์ แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่หนึ่ง เป็นงานร้อยกรองที่เขียนก่อน 14 ตุลาคม 2516 ให้ชื่อว่า เกรียงไกร เข้มแข็ง คึกคัก และช่วงที่ 2 เป็นงานร้อยกรองที่เขียนหลังจาก 14 ตุลาคม 2516 ให้ชื่อว่า ชมชื่น ปวศราว การวิเคราะห์ทั้ง 2 เรื่อง เน้นทางด้านเนื้อหา และสะท้อน แนวคิด โดยผู้เขียนให้ชื่อว่า "ร้อยกรองเพื่อมวลชน" เพราะเป็นร้อยกรองที่กล่าวถึงความทุกข์ยาก และความสำคัญของ "ชาวนา" ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในประเทศไทย ผู้เขียนได้สรุปไว้ตอนท้ายว่า ร้อยกรองของคนรุ่นใหม่อ้างอิงไปสู่อารมณ์ใหม่ คือ อารมณ์แห่งความเสียสละ

ทางด้านรูปแบบทางฉันทลักษณ์ ชลธิรา กลัด้อยู่ มีความเห็นว่า "งานร้อยกรอง ปัจจุบันมีรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้น ทั้งนี้เพราะคนไทยได้พัฒนาการแต่งรูปแบบร้อยกรองเจริญถึงขีดสุดแล้ว"¹¹ เรามีรูปแบบฉันทลักษณ์ประเภท โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน มากมาย แต่ใน ด้านเนื้อหาแล้วยังไม่เป็นที่น่าพอใจนัก ลวรอย่างยิ่งที่จะมีคุณค่าในด้านสร้างสรรค์สังคมที่ดีกว่านี้ หรือช่วยตอบปัญหาช่วยชี้นำหรือกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความคิดริเริ่มหรือกระทำการบางอย่าง

¹¹ ชลธิรา กลัด้อยู่ และ ประทุมพร วัชรเสถียร, คำบรรยายเรื่องคุณค่าที่ได้จากวรรณกรรมไทย (บันทึกการสัมมนาวิชา วรรณกรรมไทยปัจจุบัน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 13 ก.ย. 2517), หน้า 3.

เพื่ออนาคตที่ดีกว่า คุณค่าของวรรณกรรมนอกจากจะเป็นกระจกเงาสท้อนภาพสังคมแล้ว ยังทำให้รู้ถึงขอบข่าย ปัญหาของสังคมซึ่งอาจช่วยขจัดช่องว่างระหว่างครูกับศิษย์ได้

ประทีป วาทิกทินกร¹² ได้วิเคราะห์ลักษณะกลอนในนิราศของสุนทรภู่ การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะประจำในการแต่งกลอนของสุนทรภู่จากนิราศ 8 เรื่อง คือ นิราศเมืองแกลง นิราศพระบาท นิราศภูเขาทอง ไร่พินพิลาป นิราศวัดเจ้าฟ้า นิราศ-อิเหนา นิราศพระประธม และนิราศเมืองเพชร โดยใช้วิธีการนับจำนวนโดยตรงจากข้อมูล ที่กรมศิลปากรได้ชำระไว้แล้วมาคำนวณหาการร้อยละ การวิเคราะห์ในนิราศแต่ละเรื่องนั้น วิเคราะห์ในก้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ จำนวนพยางค์ในกลอนแต่ละวรรค ช่วงจังหวะของกลอน ในแต่ละวรรค ตำแหน่งของสัมผัสนอกในวรรคที่ 2 ซึ่งรับสัมผัสจากวรรคที่ 1 และในวรรคที่ 3 ลักษณะสัมผัสในของกลอนวรรคที่ 2 และวรรคที่ 4 เสียงวรรณยุกต์ของคำท้ายวรรคทั้ง 4 วรรค เสียงซึ่งใช้เป็นสัมผัสระหว่างบท, คำอุทานที่ปรากฏเสมอ และการบรรจุใจความใน วรรค ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยไว้ สรุปได้ว่า

1. จำนวนพยางค์ในกลอนของสุนทรภู่แต่ละวรรคมี 8-9 พยางค์ จำนวนพยางค์ ที่น้อยที่สุดคือ วรรคละ 7 พยางค์ ที่มากที่สุดคือวรรคละ 11 พยางค์
2. ช่วงจังหวะกลอนของสุนทรภู่ ในแต่ละวรรคนับได้ 11 แบบ แบบที่ใช้มากที่สุดจน เป็นลักษณะประจำของสุนทรภู่ คือ ช่วงจังหวะแบบ 3/2/3 (วรรคละ 8 พยางค์) และแบบ 3/3/3 (วรรคละ 9 พยางค์)
3. ตำแหน่งของสัมผัสนอกในกลอนวรรคที่ 2 ซึ่งรับจากวรรคที่ 1 และในกลอน วรรคที่ 4 ซึ่งรับจากวรรคที่ 3 มักส่งไปยังพยางค์ที่ 3 ของวรรคถัดไปเสมอ จะส่งไปพยางค์ ที่ 2, 4, 5, 6, 7 บ้างเพียงเล็กน้อย
4. ลักษณะสัมผัสในของกลอนวรรคที่ 1 วรรคที่ 3 จะมีสัมผัสในเสมอ และเป็น สัมผัสสระทั้ง 2 ข้าง คือ ข้างแรกและข้างหลัง

¹²ประทีป วาทิกทินกร, "วิเคราะห์ลักษณะกลอนในนิราศของสุนทรภู่" (ปริญา- นพนธ์มหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2517), 58 หน้า.

5. ลักษณะสัมผัสในของกลอนวรรคที่ 2 และวรรคที่ 4 สัมผัสช่วงแรกมักเป็นสัมผัสพยัญชนะหรือไม่มีสัมผัส ส่วนสัมผัสช่วงหลังมักเป็นสัมผัสสระเสมอ

6. เสียงวรรณยุกต์ของคำท้ายวรรคในวรรคที่ 1, วรรคที่ 2, วรรคที่ 3 และวรรคที่ 4 นั้น สุนทรภู่นิยมใช้ดังนี้

คำท้ายวรรคที่ 1 นิยมเสียงโทกับเสียงเอกมากที่สุด (เสียงตรีกับเสียงจัตวา ใช้น้อย ส่วนเสียงสามัญนั้นไม่นิยมใช้)

คำท้ายวรรคที่ 2 นิยมเสียงจัตวามากที่สุด เสียงเอก - โท ใช้น้อยแต่ไม่ใช้เสียงสามัญ และเสียงตรีเลย

คำท้ายวรรคที่ 3 นิยมใช้เสียงสามัญมากที่สุด เสียงตรีใช้น้อย ส่วนเสียงจัตวาไม่นิยมใช้เลย

7. เสียงที่ใช้เป็นสัมผัสระหว่างบท สุนทรภู่นิยมใช้เสียง อัย และเสียง อฺ มากที่สุด

8. คำอุทานที่สุนทรภู่นิยมใช้เสมอมีอยู่ 2 คำ คือ โอ้, เอ๋ย

9. การบรรจุใจความในวรรค สุนทรภู่แต่งกลอนโดยมีความหมายสิ้นสุดภายในวรรคเท่านั้น โดยไม่ต้องอาศัยข้อความในกลอนวรรคอื่นเลย

ชลธิรา สัตยาวัฒนา¹³ ศึกษาถึงการวิจารณ์วรรณคดีในแง่สุนทรียศาสตร์ (Aesthetic Approach of Literary Criticism) ซึ่งเป็นทฤษฎีของ ไอ. เอ. ริชาร์ดส์ (I.A. Richards) โดยเน้นความสำคัญของรสความงามทางศิลป์ในวรรณคดี และมุ่งพิจารณาคำประพันธ์อย่างละเอียดในแง่เสียง, ความรู้สึก, สัมผัส, ความเคลื่อนไหว, ภาพพจน์, อารมณ์, ระบบสัญลักษณ์ ฯลฯ ส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้านี้ ผู้เขียนได้ศึกษาถึงงานประพันธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์ เรื่อง "ล่านางกักระคัง" และ "กวีนิพนธ์ของอังคาร กัลยาณพงศ์" ซึ่งเป็นบทร้อยกรองร่วมสมัย โดยใช้หลักการวิจารณ์ในแง่สุนทรียศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ ประกอบ

¹³ชลธิรา สัตยาวัฒนา, "การนำวรรณคดีวิจารณ์แผนใหม่แบบตะวันตกมาใช้กับวรรณคดีไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513), หน้า 226-267.

้วยการวิจารณ์ในแง่จิตวิทยา และในแง่วิทยาศาสตร์ด้วย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ทางด้านการ
 ใช้คำ หรือสัญลักษณ์ที่อิงการไข่มักมีลักษณะไม่คงที่แน่นอน เปลี่ยนแปลงไปตามอารมณ์ของผู้
 แต่งทุกกระยะ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า อังคารเป็นคนที่อารมณ์อ่อนไหวไม่คงที่ ผลงานหลายชิ้นถ้า
 วิจารณ์ในแง่จิตวิทยาแล้ว จะพบว่าอังคารอาจจะมีความต้องการอย่างจิตไร้สำนึกที่ชอบทำร้าย-
 ตนเอง หรืออยากให้ผู้อื่นทำลาย หรือทำร้ายตน มีลักษณะคล้ายสภาพจิตแบบมาโซคิสซึมด้วย
 การแสดงภาพพจน์มักชี้ให้เห็นสิ่ง สองสิ่งที่มีลักษณะขัดแย้งกันอย่างเห็นได้ชัด ผลงานส่วนใหญ่
 สะท้อนภาพสังคมปัจจุบันในแง่ใดแง่หนึ่งได้ตรงกับความเป็นจริงพอสมควร ในบางครั้งก็แฝง
 ความนึกคิดในแง่ปรัชญาไว้ด้วย โดยเฉพาะปรัชญาเกี่ยวกับคุณค่า (Value) ส่วนการวิเคราะห์
 กำในแง่วิทยาศาสตร์สมัยใหม่ มีการเสนอภาพพจน์ในแง่มุมมองที่ค่อนข้างแปลก และแสดงน้ำเสียง
 อารมณ์ ทศนคติของตนลงในบทประพันธ์อย่างชัดเจน ส่วนนวนส่วนใหญ่มีลักษณะก้าวร้าว โหด
 แสดงความเชื่อมั่นตนเองเป็นอย่างมาก ทางด้านกรแต่งคำประพันธ์ อังคารได้นำแบบแผน
 ทางฉันทลักษณ์โบราณมาใช้ และได้สร้างสรรค์แบบแผนใหม่ขึ้นด้วย¹⁴ นับได้ว่า อังคารเป็น
 กวีสมัยใหม่ที่กำลังอยู่กึ่งกลางระหว่างความเก่า และความใหม่ ในแง่แบบแผนทางฉันทลักษณ์
 และเนื้อหาในงานประพันธ์¹⁵ อย่างไรก็ตามผู้เขียนมีความเห็นว่า วรรณคดีที่อังคารมี
 เห็นอนักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยคนอื่น ๆ คือ แนวการแต่งคำประพันธ์ โดยใช้สัญลักษณ์
 แทนสิ่งที่เขาแสดงออกได้อย่างแนบเนียน ผลงานหลายชิ้นของอังคารจึงมีคุณค่าเพียบพร้อม
 ้วยความงามทางศิลปะอยู่มาก

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 267.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 266.

ดวงมน ปรีปถณะ¹⁶ ศึกษาถึง "ความงามในทวาทศมาส" โดยใช้หลักการประเมินคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ ผู้เขียนได้กล่าวถึงการศึกษาวรรณคดีไทยแต่เดิมว่า มักเพ่งเล็งแบบแผนทางฉันทลักษณ์เป็นสำคัญ โดยมิได้มีการวิพากษ์วิจารณ์ที่แปรผันที่แต่งตามฉันทลักษณ์ ในแง่ของความงดงาม และการสื่อความหมาย ต่อมาเมื่อมีการเรียนการสอนวรรณคดีในโรงเรียน และในสถานศึกษาชั้นสูงขึ้นมา วรรณคดีจึงกลายเป็นวิชาการที่มีผู้พยายามหาหลักวิชามาประเมินคุณค่าให้เป็นกฎเกณฑ์แน่นอน แต่การประเมินคุณค่าส่วนใหญ่ก็ยังอาศัยแค่ความคิดโบราณ คือ ยกย่องว่าวรรณคดีเป็นหนังสือที่แต่งดีถูกตามฉันทลักษณ์ ถือเป็นแบบอย่างได้¹⁷ เมื่อคนส่วนใหญ่มีความคิดว่ากวีนิพนธ์ หรือวรรณคดีที่ดี จะต้องไพเราะจึงมีผู้พยายามวางกฎเกณฑ์ความไพเราะจากฉันทลักษณ์ด้วยเหตุนี้ เทคนิคพิเศษของกวีบางท่านจึงกลายเป็นข้อบังคับที่ค่อนข้างจะตายตัวในสมัยหลัง ๆ¹⁸ ทั้ง ๆ ที่ตามความเป็นจริงแล้ว ฉันทลักษณ์ เป็นเพียงเทคนิคหรือกลวิธีในการแสดงอารมณ์สะท้อนใจให้ผู้อื่นรับรู้ได้ การตัดสินวรรณคดีเพียงชั้นเทคนิคแต่อย่างเดียว โดยไม่พิจารณาวัตถุประสงค์ของเทคนิคความสัมพันธ์กับอารมณ์สะท้อนใจของกวีหรือไม่ หรือมีส่วนทำให้กวีประสบความสำเร็จในการแสดงอารมณ์สะท้อนใจเพียงใด จึงเป็นการตัดสินแบบที่เรียกว่า "เข้าไม่ถึงวรรณคดี" การพิจารณางานของกวี กวีโบราณที่มีชื่อเสียงได้รับการยกย่อง จนกวีรุ่นหลังแต่งเลียนแบบจะพบว่า อิทธิพลของงานนั้นมีได้อยู่ที่ความถูกต้องทางฉันทลักษณ์ แต่อยู่ที่การใช้ถ้อยคำอันมีอำนาจสร้างอารมณ์สะท้อนใจที่ลึกซึ้ง ให้คนรุ่นหลังเกิดจินตนาการรวมได้มากกว่า

¹⁶ ดวงมน ปรีปถณะ, ความงามในทวาทศมาส (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร วิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), 210 หน้า.

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 146.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 147.

สิทธา พิณจิววกล และ ประทีป วาทิกทินกร¹⁹ เขียนหนังสือชื่อ "ร้อยกรอง" เพื่อใช้ในการศึกษาวิชา ร้อยกรองและการแต่งสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยได้กล่าวถึงผู้แต่งบทร้อยกรองร่วมสมัยว่า มีอยู่ 3 พวก คือ พวกที่หนึ่ง เป็นพวกที่ยึดถือฉันทลักษณ์อย่างเคร่งครัด ไม่ยอมแต่งให้ฉีกแบบแผนเลยแม้แต่น้อย และมักเน้นเรื่องความไพเราะ พวกที่สอง คือพวกที่ไม่สนใจว่าจะแต่งถูกต้องตามฉันทลักษณ์หรือไม่ เน้นเรื่องความคิดเป็นสำคัญ พวกที่สาม คือพวกที่สามารถประสานความคิดตรงกันข้าม นั้นให้เข้ากันได้ พวกนี้จะช่วยจรรโลงวงการร้อยกรองให้คงอยู่อย่างมีความหมายต่อไป เกี่ยวกับฉันทลักษณ์ ผู้เขียนมีความเห็นว่า

ฉันทลักษณ์เป็นสิ่งที่ถูกขึ้นมาเชื่อว่าจะทำให้บทร้อยกรอง เกิดความไพเราะ โดยมีลีลาจังหวะกระทบกระทั่ง ประสาน กลมกลืนต่าง ๆ กันไป แต่ความรู้สึกไพเราะของคนอีกสมัย หนึ่ง ย่อมเหมือนกันไปทั้งหมดไม่ได้ ดังนั้น รูปแบบทางฉันทลักษณ์จึงต้องเปลี่ยนแปลงไป เช่นเดียวกับแฟชั่นการแต่งกาย หรืออย่างอื่น²⁰

ทางด้าน "การปลดแอกทางฉันทลักษณ์" ผู้เขียนมีความเห็นว่า มีได้หมายถึงการ ล้มเลิกฉันทลักษณ์โดยสิ้นเชิง เพราะบทร้อยกรองจะต้องมีฉันทลักษณ์แบบใดแบบหนึ่งที่ผู้แต่ง สามารถเลือกใช้ได้ตามความพอใจ แต่ผู้แต่งไม่มีสิทธิ์จะไปเลิกล้มแบบเก่า หรือดูถูกว่าล้าสมัย เพราะเรื่องเหล่านี้ขึ้นอยู่กับความพอใจของแต่ละคน

ในด้านที่เกี่ยวกับความงามของร้อยกรองในปัจจุบันนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า ความงามของร้อยกรองปัจจุบันเน้นความสำคัญทางด้านต่าง ๆ 2 ประการ²¹ คือ ทางด้านความคิด ความรู้สึกสะท้อนใจที่ผู้แต่งต้องการสื่อสารไปยังผู้อ่านประการหนึ่ง กับเน้นทางด้านการเสนอ

¹⁹ สิทธา พิณจิววกล และ ประทีป วาทิกทินกร, ร้อยกรอง (พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2516), 213 หน้า.

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 178.

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 92.

ความรู้สึก และถ่ายทอดทัศนะต่าง ๆ อีกประการหนึ่ง ในขณะที่ร้อยกรองในอดีตมักจะเน้นทางด้านเนื้อเรื่อง กวีโวหาร เสียง และลีลา จังหวะของคำประพันธ์

เสถียร จันทิมาธร²² ศึกษาถึง "วิวัฒนาการของร้อยกรองสมัยใหม่" โดยกล่าวถึง ลักษณะร้อยกรองสมัยเก่าสรุปได้ว่า ร้อยกรองยุคเก่าที่รับแบบอย่างมาจากอินเดีย กวีมิได้เคร่งครัดจนทลัษณ์มากนัก ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เป็นสมัยที่งานร้อยกรองเริ่มมีรูปแบบแน่ชัดตายตัวกว่าแต่ก่อน ผู้เขียนกล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า "รูปแบบการเขียนยิ่งพัฒนากิ่งงอก โครงสร้างทลัษณ์มากยิ่งขึ้น"²³ ส่วนลักษณะร้อยกรองสมัยใหม่นั้นผู้เขียนมีความเห็นว่า ลักษณะการคลี่คลายขยายตัวของร้อยกรองสมัยใหม่มีความสัมพันธ์กับความก้าวหน้า และความเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างแยกกันไม่ออก ส่วนรูปแบบของกวีนิพนธ์สมัยใหม่นั้น มีลักษณะที่ยังคงรูปแบบเดิมไว้ แต่ใช้ในรูปแบบที่ง่ายขึ้น นิยมเขียนกันสั้น ๆ เพื่อเสนอความคิดหรือ เนื้อหาแนวใดแนวหนึ่ง ส่วนใหญ่มักหยิบยกเอาความรู้สึกของชนชั้นกรรมาชีพมากล่าวถึงมากกว่าที่จะเป็นเรื่องในรั้วในวังอย่างร้อยกรองสมัยเก่า ผู้เขียนกล่าวถึง ศรีปราชญ์ สุนทรภู่ พระมหามนตรี (ทรัพย์) เทียนวรรณ ว่าเป็นกวีที่เริ่มเขียนในแนวใหม่ โดยเริ่มเบนออกจากกรอบธรรมเนียมนิยม (Convention) ผู้เขียนแบ่งงานร้อยกรองสมัยใหม่ ออกเป็น 7 ช่วง คือ

- ช่วงที่ 1 รุ่งอรุณเมื่อปี 2472 โดยเนื้องานของครูเทพ
- " 2 ยุคภาษาวิปริต - วรรณคดีสโมสร
- " 3 จักรวรรคิศิลป์ - ศิลปะเพื่อศิลป์
- " 4 ศิลปะเพื่อชีวิต - ขบวนการแรก
- " 5 ยุคแห่งความเพ้อฝัน ช่วงหลังปี 2501 - 2504

²²เสถียร จันทิมาธร, "วิวัฒนาการของร้อยกรองสมัยใหม่," วิวัฒนาการของวรรณกรรมไทย (พิมพ์ครั้งที่ 1: พระนคร: ชุมมนวรรณศิลป์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2517), หน้า 120-162.

²³เรื่องเดียวกัน, หน้า 122.

ช่วงที่ 6 ยุคแห่งการแสวงหาอันสับสน เริ่มจาก พ.ศ. 2505 เมื่องานเขียนของ อังคาร กัลยาณพงศ์ เริ่มตีพิมพ์ในสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ยุคนี้แบ่งงานประพันธ์เป็น 5 กลุ่ม

- กลุ่มที่ 1 - สืบทอดงานแสดงอารมณ์ส่วนตัว
- " 2 - อิทธิพลจากงานเขียนสะท้อนชีวิตผู้รู้รุ่นใหม่ในสังคมทุนนิยม
- " 3 - กลุ่มที่ได้รับอิทธิพลทางด้านรูปแบบและท่วงทำนองของอังคาร กัลยาณพงศ์
- " 4 - กลุ่มงานของ "กวี การเมือง" ที่สะท้อนความเคลื่อนไหวทางการเมืองระหว่างปี 2501 - 2516
- " 5 - กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่กำลังแสวงหาทางอันสับสน โดยได้รับอิทธิพลทางแนวความคิดทางตะวันตก

ช่วงที่ 7 จากศิลปะเพื่อชีวิต ถึง ศิลปะเพื่อประชาชน เน้นงานประพันธ์ก่อน 14 ต.ค. 2516 จนถึงปัจจุบัน โดยใช้ท่วงทำนองงานประพันธ์ของ นายผี, เปลื้อง วรรณศรี, ทวีปวรร และกวี การเมือง มากยิ่งขึ้น

เสถียร จันทิมาธร ยังได้แบ่งแนวทางการความคิดของนักเขียนบทร้อยกรองสมัยใหม่ ออกเป็น 3 ทาง²⁴ คือ แนวทางอนุรักษนิยม แนวทางเสรีนิยม และแนวทางก้าวหน้า

สุชาติ สวัสดิ์ศรี²⁵ เสนอบทความเรื่อง "แนวคตินักเขียนไทย 2488 - ปัจจุบัน" สรุปได้ว่า การพิจารณาแนวคตินักเขียนไทย ในช่วงระยะนี้ จำเป็นต้องพิจารณาสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองประกอบด้วย เพราะงานสร้างสรรค์กับสังคมย่อมมีความสัมพันธ์กัน ในบทความเรื่องนี้ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ได้แบ่งกลุ่มความคิดของนักเขียนในช่วงระยะเวลา พ.ศ. 2488 - 2500 เป็น 7 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มพาฝัน (Romantic Group)
2. กลุ่มชีวิตทางแดน (Exotic Group)

²⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 157.

²⁵สุชาติ สวัสดิ์ศรี, "แนวคตินักเขียนไทย 2488 - ปัจจุบัน," วรรณกรรมเพื่อชีวิต, ฉบับพิเศษที่ 2 (มิถุนายน, 2516), หน้า 20-38.

3. กลุ่มชีวิตครอบครัว (Family Group)
4. กลุ่มราชสำนัก (Royalist Group)
5. กลุ่มลูกทุ่ง (Local Color Group)
6. กลุ่มนักอุดมคติ (Idealist Group)
7. กลุ่มก้าวหน้า (Progressive Group)

การแบ่งกลุ่มแนวคิดของนักเขียนส่วนใหญ่เน้นที่นวนิยายและเรื่องสั้น ส่วนกวีนิพนธ์ เน้นมากในกลุ่มก้าวหน้า ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีแนวความคิดเกี่ยวกับ "ศิลปะเพื่อชีวิต ศิลปะเพื่อประชาชน" โดยยกตัวอย่างนักเขียนในกลุ่มนี้ว่า ได้แก่ ทวีปกร, นายผี, เปลื้อง วรรณศรี และทวีปวร เกี่ยวกับเรื่องแนวโน้มนิยมที่ปรากฏทางค่านิยมวรรณกรรมของคนรุ่นใหม่ในยุคหลังการปฏิวัติ พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา มีการรวมกลุ่มกันขึ้นภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาในสิ่งที่เรียกว่า "ความหมกมุ่นตายอยาก" และอุดมคติใหม่ ๆ ออกมาในรูปแบบที่ขัดกับความพอใจของคนรุ่นเก่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางกวีนิพนธ์ สุชาติ สวัสดิ์ศรี มีความเห็นว่า "... อังคาร กัลยาณพงศ์ คือกวีผู้เป็นตัวแทนเก่าของความงามแบบใหม่ที่กล้าใช้สิ่งทั้งวงการรุ่นเก่ากล่าวหาว่า "ผิดฉันทลักษณ์" หรือไม่ใช่อกวีนิพนธ์ ... เราอาจถือว่าเขาเป็นผู้กล้าหาญคนแรกเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางฉันทลักษณ์"²⁶

ชัยอนันต์ และ ชัยสิริ สมุทวนิช²⁷ เขียนบทความเรื่อง "วรรณกรรมการเมืองของไทย" ผู้วิจัยขอสรุปแต่ในคำานที่เกี่ยวกับงานวิจัยเรื่องนี้เท่านั้น นักเขียนทั้ง 2 ท่าน มีความเห็นว่า งานทางค่านกวีนิพนธ์ ในช่วงระหว่างปี 2490 - 2500 เป็นช่วงที่กวีกลุ่มหนึ่ง เริ่มเขียนกลอนการเมืองแทนการเขียนบทกวีที่พรรณนาถึงความรัก ดอกไม้ และธรรมชาติ แต่กลับพูดถึงความแตกต่างระหว่างชนชั้น สภาพอันแร้นแค้นของชาวชนบท ความรักและความร่วมมือของปวงชนที่จะช่วยแก้ไขสภาพการฉ้อเลวร้ายให้หมดสิ้นไป การตั้งความหวังในชีวิตใหม่

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 37.

²⁷ ชัยอนันต์ - ชัยสิริ สมุทวนิช, "วรรณกรรมการเมืองของไทย," สังคมศาสตร์-ปริทัศน์ (กรกฎาคม, 2516), หน้า 73-78.

ที่ต่ำกว่า ผลงานของกวีในช่วงนั้นมีทั้งที่ใช้ถ้อยคำรุนแรงห้าวหาญ เช่น งานของนายผี นายสา และงานที่งดงามทางด้านการใช้คำ สัมผัส บวกกับความรู้สึกและข้อคิดทางการเมืองที่ชัดเจน เช่น งานของ "อุชเชนี" อิทธิพลทางความคิดของนักเขียนกลุ่มก้าวหน้าที่มีผลงานระหว่างปี พ.ศ. 2490 - 2500 มีผลต่อนักเขียนกลุ่มก้าวหน้าในปัจจุบันเป็นอย่างมาก

อวยพร มิลินทางกูร²⁸ วิเคราะห์บทร้อยกรองของ "กรวิก" ซึ่งเป็นนามปากกาของ ฑนิกา เชาวฤทธิ์ นักกลอนมีชื่อคนหนึ่งของไทย บทวิเคราะห์นี้มีชื่อว่า "แก้วเกล้าของกรวิก" เป็นการวิเคราะห์บุคลิกลักษณะ และสภาพจิตใจของ "กรวิก" จากงานร้อยกรองของเธอ โดยอาศัยพื้นฐานการวิเคราะห์ตามหลักจิตวิทยาเกี่ยวกับทฤษฎีการวิเคราะห์ความฝันของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ซึ่งเห็นว่า วรรณคดีเป็นผลิตภัณฑ์ซึ่งมีขบวนการคล้ายคลึงกับความฝันและปรากฏออกมาในรูปของสัญลักษณ์ เช่น เกี่ยวกับความฝัน ผู้วิเคราะห์ได้สรุปผลการวิเคราะห์ว่า การวิเคราะห์กวีกับผลงานของกวีตามแนววิเคราะห์ความฝันจะทำให้ผู้วิเคราะห์เข้าใจงานนั้นมากขึ้น และการเสนอบทวิเคราะห์ครั้งนี้ก็เพื่อต้องการแสดงว่า "ผลงานกวีนั้นแสดงออกซึ่งลักษณะบางอย่างที่ซ่อนเร้น สิ่งนั้นอาจจะจะเป็นความจริงที่ต้องการบิเคเบือนให้ออกมาในรูปของสัญลักษณ์ก็ได้ หรือเป็นการแสดงออกของจิตใต้สำนึก"²⁹

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์³⁰ นักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัยท่านหนึ่งได้เขียนบทความชื่อ "การร้อยกรองไทยสมัยปัจจุบัน" บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอภิปรายเรื่อง "วรรณกรรมไทยปัจจุบัน" ณ หอสมุดแห่งชาติ เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2513 สรุปได้ว่า งานร้อยกรองในปัจจุบันมีขนาดสั้น และจำแนกออกได้เป็น 3 ประเภท คือ บทร้อยกรองประเภทอารมณ์

²⁸อวยพร มิลินทางกูร, "แก้วเกล้าของกรวิก," วิวัฒนาการของวรรณกรรมไทย (พิมพ์ครั้งที่ 1, ชุมชนวรรณศิลป์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2517), หน้า 163-194.

²⁹เรื่องเดียวกัน, หน้า 193.

³⁰เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, "การร้อยกรองไทยสมัยปัจจุบัน," วิทยาสาร, ปีที่ 22, ฉบับที่ 5 (ก.พ., 2514), หน้า 53.

บทร้อยกรองประเภทอุคมคติ และบทร้อยกรองประเภทวิสุทธฺ์ งานร้อยกรองประเภทอุคมคติ เป็นงานร้อยกรองที่ได้รับความนิยมมากที่สุด เพราะถือกันว่าเป็นงานรับใช้สังคม สำหรับเรื่องความเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมและฉันทลักษณ์ เนาว่ารัตนมีความเห็นว่า ผู้เขียนบทร้อยกรองที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์มากที่สุด คือ อังคาร กัลยาณพงศ์ และจาง แซ่ตั้ง แต่จะพิจารณากันอย่างถ่องแท้แล้ว นักเขียนบทร้อยกรองทั้งสองท่านยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงแนวทางการประพันธ์ไปจากรูปแบบฉันทลักษณ์เดิมมากนัก

จากการสัมมนาเรื่อง "การสอนวรรณกรรมไทยปัจจุบันระดับอุดมศึกษา"³¹ ซึ่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จัดขึ้นเมื่อวันที่ 3 - 5 พฤษภาคม 2516 ณ โรงแรมรถไฟเชียงใหม่ มีรายงานการสัมมนาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ จะขอกล่าวโดยสรุปเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนักเขียนบทร้อยกรองร่วมสมัย

นิตยา มาสะวิสุทธฺ์³² มีความเห็นว่า งานวรรณกรรมกลุ่มล้ายุคที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์มากที่สุด คืองานของอังคาร กัลยาณพงศ์ ผู้ที่ไม่ยอมรับงานของอังคารส่วนใหญ่เห็นว่า อังคารใช้คำหยาบในการแต่งบทร้อยกรอง ใช้ฉันทลักษณ์ผิดแบบ³³ และบ้างก็ว่าผลงานของอังคารไม่มีอะไรแปลกใหม่ ในสมัยโบราณก็เคยมีผู้เขียนแบบนี้ งานอังคารส่วนใหญ่จึงเป็นที่ชื่นชอบในหมู่นิสิตนักศึกษาและมักจะเห็นว่า อังคารคือวีรบุรุษ³⁴ ที่เป็นเช่นนั้นเพราะคนหนุ่มสาวในปัจจุบันนี้ต่างพากันเบือนหน้าในบทร้อยกรองที่ไพเราะเพราะพริ้ง ถูกต้องตามแบบฉบับ³⁵

³¹ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, วรรณกรรมไทยปัจจุบัน รายงานการสัมมนาการสอนวรรณกรรมไทยปัจจุบันระดับอุดมศึกษา (เชียงใหม่: วิบูลย์การพิมพ์, 2516), 166 หน้า.

³² นิตยา มาสะวิสุทธฺ์, "แนวโน้มของวรรณกรรมไทยปัจจุบัน," วรรณกรรมไทย-ปัจจุบัน หน้า 56-72.

³³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 65.

³⁴ เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

³⁵ เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

คนหนุ่มสาวส่วนใหญ่ต้องการงานประพันธ์ที่ให้ความหมายแก่ชีวิตนอกเหนือไปจากความบันเทิง
อารมณ์ ผลงานของอังคารจึงมีอิทธิพลยิ่งในหมู่นิสิตนักศึกษา

คุณรัฐจวน อินทรกำแหง และชลธิรา กลัดอยู่³⁶ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการ
ประเมินค่าผลงานของนักเขียนบทร้อยกรองไว้เป็น 2 แนว³⁷ คือ แนวแรก เป็นผลงาน
ของนักเขียนบทร้อยกรองที่ยึดถือว่าร้อยกรองที่ดีควรจะยึดตามแนวครุอย่างเคร่งครัด และ
เห็นว่าความถูกต้องของฉันทลักษณ์เป็นเรื่องสำคัญมาก นักเขียนบทร้อยกรองที่จัดอยู่ในแนวนี้
ได้แก่ประยอม ชองทอง, จินตนา ปิ่นเฉลียว, เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ฯลฯ แนวที่สอง คือ
ผลงานของนักเขียนบทร้อยกรองที่ยึดถือว่าร้อยกรองที่ดีควรมีลักษณะเฉพาะตนไม่สู้เคร่งครัด
เรื่องฉันทลักษณ์นัก และมักจะให้ความสำคัญกับความแปลกใหม่ หรือความคิดริเริ่มในการเขียน
เป็นอย่างมาก นักเขียนบทร้อยกรองในแนวนี้นิยมแต่งโคลง หรือกาพย์มากกว่ากลอนแปดที่มี
ลีลากลอนแบบสุนทรภู่ นักเขียนบทร้อยกรองที่อยู่ในแนวนี้ได้แก่ อังคาร กัลยาณพงศ์, วิโรจน์
ศรีสุโร, สัจจิต วงษเทศ, ชรรค์ชัย บุนปาน ฯลฯ นอกจากนั้นผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 2 ท่าน ได้
กล่าวถึงการประเมินค่าวรรณกรรมปัจจุบันไว้ สรุปได้ว่า ในการประเมินค่าวรรณกรรมปัจจุบัน
นั้น ผู้ประเมินค่าแต่ละคนต่างก็มีวิธีพิจารณา และประเมินค่าต่างกัน ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความ
ขัดแย้งในการประเมินค่าวรรณกรรม ผู้ประเมินค่าบางท่านประเมินค่าวรรณกรรมจากจิตใจ
คือ ความชอบ หรือไม่ชอบ หรือประเมินค่าจากรสนิยมของตน บางคนก็ประเมินค่าวรรณกรรม
จากประสบการณ์ สภาพแวดล้อมที่ตนเคยพบเห็นมา ตัวอย่างเช่น ผู้ที่นิยมในงานร้อยกรองของ
อังคาร กัลยาณพงศ์ หรือผลงานของ จาง แซ่ตั้ง มักเป็นผู้ที่อยู่ในแวดวงของศิลปกรรมหรือ
เป็นผู้ที่มีความรู้และความสนใจในเรื่องของศิลป จึงมักจะเน้นความสำคัญทางด้านความมี-
เอกลักษณ์และจินตนาการที่กว้างขวางไร้ขอบเขต³⁸ ส่วนผู้ที่นิยมงานประพันธ์ของ เนาวรัตน์
พงษ์ไพบูลย์ หรือจินตนา ปิ่นเฉลียว มักจะเป็นผู้ที่มีชีวิตผูกพันอยู่กับวรรณคดีไทย จึงเน้นใน-

³⁶คุณรัฐจวน อินทรกำแหง และ ชลธิรา กลัดอยู่, "การประเมินค่าวรรณกรรม-
ปัจจุบัน," วรรณกรรมไทยปัจจุบัน, หน้า 83-102.

³⁷เรื่องเดียวกัน, หน้า 86.

³⁸เรื่องเดียวกัน, หน้า 91.

เรื่องความถูกต้องของฉันทลักษณ์และความใกล้เคียงกับลีลากลอนของสุนทรภู่³⁹ นอกจากนั้น ความแตกต่างทางด้านการประเมินค่าอาจมาจาก ความรู้ ระดับการศึกษา ความเชื่อ ทัศนคติ และอคติของผู้ประเมินค่าแต่ละคน

ชมรมวรรณศิลป์ สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดให้มีการสัมมนาวรรณศิลป์ ครั้งที่ 2 ขึ้นเมื่อวันที่ 8 - 10 มกราคม 2514 ในการสัมมนาครั้งนี้ มีการสนทนาเรื่อง "กวีนิพนธ์สมัยปัจจุบัน"⁴⁰ อยู่ด้วยหัวข้อหนึ่ง แต่ต่อมาที่ประชุมได้ลงมติเปลี่ยนชื่อหัวข้อเรื่อง จาก "กวีนิพนธ์สมัยปัจจุบัน" เป็นเรื่อง "บทร้อยกรองสมัยปัจจุบัน" โดยให้เหตุผลว่า เป็นการยากที่จะพูดถึงกวีนิพนธ์ เพราะกวีนิพนธ์ต้องอาศัยเวลาเป็นเกณฑ์ตัดสิน นอกจากนั้นยัง ให้คำจำกัดความของคำว่า "กวีนิพนธ์" ไว้ว่า

กวีนิพนธ์ คือ ภาษาที่ไพเราะงดงามมีจังหวะ และเสียง ตามปกติมักจะเป็นผลงานที่เป็นอมตะ คือ ต้องใช้เวลาเป็น เครื่องตัดสิน อาจกล่าวได้ว่า กวีนิพนธ์ในสมัยโบราณ หมายถึง วรรณกรรมที่เป็นบทร้อยกรอง และเป็นผลงานอมตะ⁴¹

ในการสัมมนาครั้งนี้ ได้แบ่งหัวข้อสนทนาในเรื่องนี้ออกเป็นหัวข้อ คือ

1. รูปแบบ ความคิดริเริ่ม และแนวโน้มของบทร้อยกรองปัจจุบัน
 2. สาเหตุที่งานร้อยกรองปัจจุบันไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร
 3. ข้อเสนอแนะที่จะช่วยให้งานร้อยกรองปัจจุบันเป็นที่นิยมของประชาชนทั่วไป
- ผลการสัมมนาเกี่ยวกับ "รูปแบบ" ของงานร้อยกรองปัจจุบัน สรุปได้ว่า รูปแบบ

ร้อยกรองปัจจุบันแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- ก. รูปแบบตามฉันทลักษณ์เดิม
- ข. รูปแบบอิสระ คือ ไม่เขียนตามฉันทลักษณ์⁴²

³⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

⁴⁰ ชมรมวรรณศิลป์ สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "กวีนิพนธ์ สมัยปัจจุบัน," สรุปผลสัมมนาวรรณศิลป์ มกราคม สองพันห้าร้อยสิบสี่ (พระนคร: ศรีเมืองการพิมพ์, 2514).

⁴¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

ส่วนการเขียนบทร้อยกรองตามฉันทลักษณ์เดิมที่นิยมเขียนกันมากที่สุด คือ กลอน คำประพันธ์ที่ได้รับความนิยมอันดีบรอง ๆ ลงไป คือ โคลง กาพย์ และฉันท์

เกี่ยวกับความคิดริเริ่ม ทางด้านรูปแบบ และเนื้อหา พบว่าทางด้านรูปแบบมีการคิดริเริ่มสร้างรูปแบบใหม่ ๆ ขึ้นมา แต่เป็นรูปแบบที่ไม่ลงตัว เป็นการแหวกฉันทลักษณ์⁴³ โดยมีรูปแบบฉันทลักษณ์เดิมเป็นพื้นฐาน การแต่งร้อยกรองในปัจจุบันจึงมีแนวโน้มที่จะแต่งร้อยกรองแบบที่ไม่อาศัยฉันทลักษณ์เดิมมากยิ่งขึ้น ส่วนรูปแบบที่ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ก็จะได้รับความนิยมลดน้อยลง⁴⁴ ทางด้านเนื้อหาพบว่า การแต่งร้อยกรองปัจจุบันเน้นการสะท้อนภาพสังคมในคำที่เป็นจริงมากขึ้น โดยผู้เขียนมักจะแทรกความนึกคิดทางด้านปรัชญา และทางด้านทัศนะอื่น ๆ ลงไว้ในบทร้อยกรองของตนด้วย

โจนาธาน บอมบาช⁴⁵ (Jonathan Baumbach) ได้รวบรวมบันทึกจากประสบการณ์ของครู 10 คน ผู้มีบทบาทในการสอนวิชาการเขียน (Writing) ในสถานศึกษาต่าง ๆ โดยกล่าวถึงการเริ่มต้นในการสอนเขียน การแก้ไขและให้ความช่วยเหลือให้นักเรียนให้มีเอกลักษณ์ที่เป็นของตนเอง บอมบาชได้กล่าวไว้ในคำนำว่า การตรวจงานเขียนของนักเรียนไม่ควรจะให้เป็นคะแนน (Grade) เพราะนักเรียนจะให้ความสำคัญกับคะแนนมากเกินไป โดยไม่สนใจว่าตนจะเขียนตามแนวของตนหรือไม่ สิ่งที่ดีควรเริ่มต้นเป็นอันดับแรกในชั้นเรียนวิชาการเขียนสร้างสรรค์ (Creative Writing) หรือการแสดงออกซึ่งการเขียน (Expository Writing) ก็คือ ให้นักเรียนรู้จักแนวทางการเขียนที่เป็นของตนเอง

ในเรื่องการสอน บอมบาชเห็นว่าการสอนเขียน (Writing) ง่ายกว่าการสอนวรรณคดี เพราะการสอนเขียนมักสอนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ทำความรู้จักและสนิทสนมกันได้ง่าย ประสบการณ์ในการอ่าน - การเขียน (Reading - Writing) กับการสอนอ่าน - การสอนเขียน (Teaching Reading - Teaching - Writing) เป็นประสบการณ์ที่ต่อ-

⁴³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

⁴⁵ Jonathan Baumbach, Writers as Teachers, Teachers as Writers

เนื่องกัน การเขียนที่ดีจะต้องเป็นเครื่องสื่อความหมาย และแลกเปลี่ยนมโนภาพเหตุการณ์ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน "Good Writing is the Communication of one's vision of an event, the sharing of it, between writer and reader"⁴⁶

แคนิส ลิวเอทอฟ⁴⁷ (Denise Livertov) ผู้สอนวิชาการเขียนคนหนึ่งกล่าวว่าในการสอนเธอไม่ได้หวังว่าจะสอนให้นักเรียนแต่งคำประพันธ์ได้ แต่ต้องการที่จะให้นักเรียนรู้ถึงแนวการเขียนและความถนัดของนักเรียนแต่ละคน นอกจากนั้นนักเรียนก็ควรจะรู้หลักเกณฑ์หรือมาตรฐานในการวัดผลงานเขียน เพื่อให้นักเรียนจะได้มีหลักเกณฑ์ในการวัดผลงานเขียนของตนว่าอยู่ในระดับไหน เกี่ยวกับค่านการมอบหมายงาน (Assignment) แคนิส ลิวเอทอฟมีความเห็นว่า ครูควรมอบหมายงานให้นักเรียนทำแทน้อย ส่วนใหญ่ที่เธอทำจะเป็นการมอบหมายงานให้นักเรียนไปอ่านหนังสือมา การมอบหมายงานให้นักเรียนทำไม่ควรให้นักเรียนแต่งคำประพันธ์ในชั้นเรียน เพราะจะเป็นการบังคับให้นักเรียนต้องเขียนในขณะที่นักเรียนไม่ทราบว่า จะกล่าวถึงอะไร "... not to have anyone writing poems "for the class", forcing himself to write when he had nothing to say"⁴⁸ นอกจากนั้นเธอยังมีความเห็นว่า การเรียนวิชาการเขียนเพียง 12 สัปดาห์ หรือระยะเวลาใดเวลาหนึ่งจะไม่ช่วยสร้างกวี หรือนักเขียนบทหรือกรองขึ้นมาได้ แต่จะเป็นการวางพื้นฐานทางด้านการเขียนให้กับนักเรียนเหล่านั้น

⁴⁶Ibid., p. 3.

⁴⁷Denise Livertov, "The Untaught Teacher," Writers as Teachers, Teachers as Writers, p. 146-206.

⁴⁸Ibid., p. 147.